

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 132/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa Trnavský správcovský dom, k. s., Námestie SNP 3, Trnava, IČO 47 246 880, správca konkurznej podstaty úpadcu: 1. Bratislavská realitná, s. r. o., Trenčianska 11, Bratislava, IČO 36 611 549, zastúpeného advokátom Pacalaj, Palla a partneri, s. r. o., Námestie SNP 3, Trnava, IČO 36 857 548, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CoKR 45/2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť sťažovateľa Trnavský správcovský dom, k. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. novembra 2018 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa Trnavský správcovský dom, k. s., Námestie SNP 3, Trnava, IČO 47 246 880 (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou žiada zrušenie uznesenia Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 CoKR 45/2018-57 zo 4. septembra 2018 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“ alebo „napádané rozhodnutie“) vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CoKR 45/2018.

2. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že Okresný súd Bratislava I svojím rozsudkom č. k. 3 Cbi 54/2013-33 z 5. februára 2018 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) zamietol žalobu [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], občana Slovenskej republiky, proti sťažovateľovi ako žalovanému o určenie popretej pohľadávky. Následne krajský súd svojím uznesením č. k. 1 CoKR 45/2018-57 zo 4. septembra 2018 zrušil prvostupňové rozhodnutie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti ďalej uvádza, že krajský súd zrušil prvostupňové rozhodnutie aj napriek tomu, že ho považoval za vecne správne (strana 4 napádaného rozhodnutia). Podľa sťažovateľa odvolací súd odôvodnil výrok napádaného rozhodnutia tak, že žalobca (odvolateľ) predložil v rámci odvolania proti prvostupňovému rozhodnutiu listinné dôkazy a tieto dôkazy je potrebné preskúmať súdom prvého stupňa.

4. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ konštatoval, že *„Krajský súd v Bratislave zrušil Prvostupňové rozhodnutie aj napriek tomu, že konštatoval, že bolo vecne správne. Žiadne ustanovenie právneho predpisu neoprávňuje odvolací súd zrušiť vecne správne rozhodnutie*

súdu prvého stupňa. Naopak, právna úprava výslovne v § 389 CSP upravuje, kedy odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvého stupňa. Krajský súd v Bratislave tak konal svojvoľne, bez toho, aby jeho rozhodnutie malo právne relevantný a prípustný právny základ. Krajský súd v Bratislave sa zaoberal novými listinnými dôkazmi (preukazujúcimi poskytnutie pôžičky) predloženými žalobcom až v rámci odvolania, resp. ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie a na ich základe vydal Napádané rozhodnutie aj napriek tomu, že neexistoval právny základ na pripustenie takýchto dôkazov podľa § 366 CSP v konaní.“. Podľa tvrdení sťažovateľa krajský súd tak konal svojvoľne, bez toho, aby jeho rozhodnutie malo právny základ. Okrem toho sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že napádané rozhodnutie neobsahuje odôvodnenie, prečo odvolací súd pripustil nové dôkazy predložené žalobcom až v odvolaní v rozpore s tzv. zákonnou koncentráciou v konaní podľa § 154 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Krajský súd tak absenciou riadneho odôvodnenia v napádanom rozhodnutí v právne podstatnej otázke odňal sťažovateľovi právo na prístup k súdu.

5. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo svojom konečnom rozhodnutí konštatoval, že „Základné práva sťažovateľa upravené v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy SR a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli porušené uznesením Krajského súdu v Bratislave č. 1CoKR/45/2018-57 zo dňa 04.09.2018 a Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. 1CoKR/45/2018-57 zo dňa 04.09.2018 Ústavný súd SR zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie“. Okrem toho sťažovateľ žiada, aby ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia, ktoré je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

9. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10 Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

11. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

13. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

14. Sťažovateľ v napadnutom procese krajského súdu vytýka, že tento zohľadnil dôkazy, ktoré zohľadniť nemal (predložené až v odvolacom konaní v rozpore s koncentračnou zásadou), neodôvodnil, prečo týmto dôkazom priznal relevanciu, a zrušil rozsudok napriek tomu, že ho paradoxne označil za „vecne správny“.

15. Ústavný súd nespochybňuje, že voľba spôsobu rozhodnutia o odvolaní nemôže byť vecou voľnej úvahy odvolacieho súdu, čo vyžaduje koncept právnej regulácie zakotvený v § 387 – § 391 CSP, ktorý prostredníctvom už judikovanej požiadavky na súlad postupu všeobecného súdu s ustanoveniami procesného práva otvára cestu aj do sféry základného práva na súdnu ochranu. Ak totiž všeobecný súd koná v rozpore s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v súdnom konaní, môže dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie (napr. II. ÚS 122/05). Na druhej strane je však potrebné uviesť, že ústavný súd nepristupuje k vyhoveniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu došlo, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným

porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011).

16. Samotné napadnuté rozhodnutie (teda odhliadnuc od jeho procesného vplyvu na ďalší priebeh konania daného záväznosťou vysloveného právneho názoru) je spôsobilé byť predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu, pretože niet pochyb, že i uznesenie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie vo veci samej právoplatne nekončí, musí spĺňať požiadavky plynúce z viacerých čiastkových aspektov základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie. Aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa prvostupňové rozhodnutie zrušuje a vec sa vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, musí napríklad dosahovať takú kvalitu odôvodnenia, aká naň z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru plynie (m. m. III. ÚS 46/2013).

17. Osobitosťou prerokúvanej veci je skutočnosť, že predmetom ústavnej sťažnosti sťažovateľa je zrušujúce (kasačné) rozhodnutie odvolacieho súdu, čo znamená, že ústavná sťažnosť bola podaná pred skončením konania vedeného pred všeobecnými súdmi.

18. V tomto smere ústavný súd nadväzuje na rozhodovacu prax, podľa ktorej sa spravidla nepripúšťalo preskúmavanie kasačných rozhodnutí súdov s poukazom na to, že takéto rozhodnutie nie je „konečným“ rozhodnutím vo veci a sťažovateľ má v každom prípade možnosť domáhať sa na ústavnom súde ochrany základných práv a slobôd podaním ústavnej sťažnosti proti konečnému rozhodnutiu súdu. Výnimku z tejto praxe predstavuje napríklad nález vo veci sp. zn. II. ÚS 105/09, v ktorej ústavný súd pre zmenu zrušil zrušujúce rozhodnutie dovolacieho súdu s konštatovaním: *„odmietnutím preskúmania ústavnosti postupu odvolacieho súdu a napravenia jeho pochybenia tohto druhu by bol účastník vystavený v konaní nasledujúcim postupom súdu prvého stupňa viazaného právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v konaní, ktoré bolo poznačené porušením ústavnoprocených práv jeho účastníka. Nebola by účinnou ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzických a právnických osôb ústavným súdom, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť prv, ako skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím, navyše nevyhnutne akceptujúcim právny názor vyslovený*

odvolacím súdom v jeho rozhodnutí postihnutom vadou spočívajúcou v porušení ústavnoprocených práv účastníkov takéhoto konania.“

19. Krajský súd predovšetkým v napadnutom uznesení nevyslovil pre okresný súd záväzný právny názor. Aj v prípade, ak by po právoplatnom ukončení konania pred všeobecnými súdmi vo veci samej ústavný súd pri meritórnom prerokovaní neskôr podanej ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy dospel k záveru, že niektorý z právnych názorov formulovaných v napadnutom rozhodnutí krajského súdu a rešpektovaných v ďalších fázach konania okresným súdom a neskôr pri rozhodovaní o odvolaní aj krajským súdom nespĺňa požiadavky plynúce pre sťažovateľa zo základných práv a slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, nevylučuje to kladné rozhodnutie o takej neskôr podanej ústavnej sťažnosti.

20. Konfrontácia formálnej pravdy a materiálnej pravdy spravidla vyvoláva otázky nad správnosťou postupu súdu a nad otázkou prípadného aktivizmu súdu. Zásada formálnej pravdy v spojení s koncentračnou zásadou so sebou nesie vždy riziko, že predložené dôkazy súd označí za nepostačujúce a neskôr (v odvolacom konaní) sú už podmienky na doplnenie dôkazov obmedzené.

21. Žalobca proti sťažovateľovi pred všeobecným súdom uplatňuje práva z pôžičky a na preukázanie tvrdení predložil zmluvu o pôžičke prevyšujúcu 200 000 €. Okresný súd považoval listinu o pôžičke za nepostačujúcu a žalobca v odvolacom konaní doložil ďalšie dôkazy. Kým podľa sťažovateľa na tieto ďalšie dôkazy sa už nemal brať zreteľ, tak krajský súd ich v napadnutom rozhodnutí nechal otvorené.

22. Formulovaný a postupne sa stabilizujúci názor (napr. aj vo veciach sp. zn. II. ÚS 285/2010, II. ÚS 387/2010, III. ÚS 508/2011) si pri rozhodovaní o predloženej ústavnej sťažnosti vyžaduje, aby ústavný súd skúmal, či právny názor vyslovený krajským súdom v napadnutom rozhodnutí kladie v celej jeho šírke na ďalšie rozhodovanie vo veci sťažovateľa záväznú požiadavku vedúcu k porušeniu označených práv sťažovateľa, ktoré by pri prípadnom neskoršom ústavno-súdnom prieskume meritórneho rozhodnutia už neboli odstrániteľné.

23. Krajský súd v napadnutom uznesení (strana 4) poukázal na to, že ako odvolací súd nemôže preskúmať v odvolacom konaní predložené dôkazy, ktoré sú doložené v spise ako listiny vo fotokópii, pretože sa k nim žalovaný pred súdom prvej inštancie nevyjadril. Naopak, krajský súd sa vyjadril, že *„nakoľko v odvolacom konaní boli predložené listiny, ktorými žalobca dokladá alebo preukazuje ním tvrdené skutočnosti o oprávnenosti ním uplatneného nároku v konaní o určenie pravosti prihlásenej pohľadávky do konkurzu, bude opätovne potrebné ním predložené listinné dôkazy v konaní pred súdom prvej inštancie preskúmať a náležite uzavrieť v rámci dokazovania, či preukazujú ním uplatnený nárok, čo do právneho dôvodu jeho vzniku, výšky a vymáhateľnosti“*.

24. Pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že krajský súd sa vo svojej podstate zaoberal novými listinnými dôkazmi predloženými žalobcom až v rámci odvolania, resp. ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, a na ich základe vydal napádané rozhodnutie, je toto tvrdenie v rozpore s už uvedeným odôvodnením krajského súdu v napádanom uznesení. Neobstojí ani tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd označil rozsudok prvostupňového súdu za „vecne správny“. Krajský súd konštatoval vecne správny postup súdu.

25. K spôsobu vysporiadania sa s týmito listinami ústavný súd poukazuje na to, že „všeobecný súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu.“ (sp. zn. IV. ÚS 329/04).

26. Ak sťažovateľ tvrdí, že neexistovali žiadne konkrétne skutočnosti opodstatňujúce vydať takéto uznesenie a že napádané rozhodnutie neobsahuje odôvodnenie, prečo odvolací súd pripustil nové dôkazy predložené žalobcom až v odvolaní v rozpore s tzv. zákonnou koncentráciou v konaní podľa § 154 CSP, krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia (strana 4) poukázal na to, že odopretie práva odvolateľa by bolo odopretím práva strán sporu na spravodlivý proces, a že v ďalšom konaní na súde prvej inštancie preto bude potrebné náležite sa oboznámiť s rovnopismi dokladov, ktoré predložil žalobca

v odvolacom konaní, a náležite ustáliť, či preukazujú ním tvrdený nárok, pokiaľ ide o právny dôvod jeho vzniku, výšku a vymáhateľnosť, aj s ohľadom na skutočnosť, že predmetné listinné dôkazy neboli súčasťou prihlášky jeho pohľadávky tak, ako je založená na č. l. 5 až 9 spisu.

27. Ústavný súd stabilne judikuje, že pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05). Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (IV. ÚS 322/09).

28. Preto ústavná sťažnosť, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie svojich práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, je potrebné pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením krajského súdu, resp. postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a označenými právami sťažovateľa odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd poznamenáva, že je zarážajúce, ak žalobca uplatňuje na súde pomerene vysokú čiastku (viac ako 250 000 €) a na pojednávanie sa nedostavil. V tomto smere v súvislosti s úpadcom je celkom opodstatnené zamerať pozornosť na účtovníctvo úpadcu a rozptýliť pochybnosti o poctivosti pôžičky.

29. V časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol pre nesplnenie náležitosti ustanovených zákonom [§ 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde]. Sťažovateľ žiadnym spôsobom neodôvodnil, v čom má spočívať porušenie jeho práv ukrátením zo strany orgánu verejnej správy [§ 123 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde; ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí obsahovať konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd].

30. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu